

EKONOMIKA IR VERSLUMAS

Valstybinio brandos egzamino II dalies užduotis
Pagrindinė sesija

2025 m. birželio 10 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku, liniuote, matlankiu ir skaičiuotuvu be tekstinės atminties.
4. Atsakymus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei esate tikri dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
5. **Atsakymų lape** rašykite tik **juodai** arba **mėlynai** rašančiu tušinuku tvarkingai ir įskaitomai. Suklydę, atsakydami į 01–20 klausimus, atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje. Suklydę, atsakydami į 21–24 klausimus, atsakymą nubraukite ir aiškiai užrašykite naują. Atsakymų lape nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis.
6. Atsakymų lape atsakymus įrašykite tam skirtose vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
8. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
9. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

I DALIS

Kiekvieno iš 01–20 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

- 01.** Žiedinėje ekonomikoje¹ daugiausia dėmesio skiriama:
- A** gamybos perkėlimui į šalis, kuriose yra mažesni aplinkosaugos reikalavimai
 - B** greitosios mados produktų gamybos ir vartojimo skatinimui
 - C** išteklių taupymui, pakartotiniam naudojimui, atliekų mažinimui
 - D** prekių importui iš besivystančių šalių, siekiant kuo mažesnių prekių kainų
- 02.** Vyriausybei vykdant stabdomąją fiskalinę politiką:
- A** didėja biudžeto deficitas
 - B** didėja biudžeto pajamos² iš mokesčių
 - C** didėja visuminė paklausa³
 - D** didėja valstybės išlaidos
- 03.** Neigiami išoriniai poveikiai yra:
- A** išlaidos, kurias patiria gamintojai, gamindami prekes ir teikdami paslaugas
 - B** papildomos pajamos, kurias gauna valstybė iš mokesčių
 - C** nuostolis, kurį patiria trečiosios šalys dėl kitų ekonomikos subjektų veiklos
 - D** nuostolis, kurį patiria vartotojai, įsigiję nekokybišką prekę ar paslaugą
- 04.** Latvijos statistikos departamento duomenimis, vartotojų kainų indeksas per metus padidėjo nuo 120 iki 132. Vadinasi, metinė infliacija siekė:
- A** 10 proc.
 - B** 12 proc.
 - C** 110 proc.
 - D** 132 proc.
- 05.** A šalis gali pagaminti 300 t sūrio arba 500 t miltų, o B šalis per tą patį laikotarpį, naudodama tokį patį išteklių kiekį, gali pagaminti 150 t sūrio arba 250 t miltų. Vadinasi:
- A** nė viena šalis neturi absoliučiojo pranašumo nė vieno produkto gamyboje
 - B** A šalis turi absoliutųjį pranašumą abiejų produktų gamyboje
 - C** B šalis turi absoliutųjį pranašumą abiejų produktų gamyboje
 - D** B šalis turi santykinį pranašumą abiejų produktų gamyboje
- 06.** Baldus gaminanti mažoji bendrija įsigijo medienos plokščių už 200 eurų, klijų už 30 eurų, kitų priemonių už 70 eurų ir visa tai panaudojo darbo stalui pagaminti. Vertėjų biuras iš mažosios bendrijos šį stalą įsigijo už 930 eurų. Kiek padidėjo šalies bendrasis vidaus produktas, apskaičiuojant jį gamybos metodu?
- A** 300 Eur
 - B** 630 Eur
 - C** 930 Eur
 - D** 1 230 Eur

¹ Žiedinė ekonomika – gospodarka o obiegu zamkniętym – экономика замкнутого цикла – економіка замкнутого циклу

² pajamos – dochód – доход – дохід

³ visuminė paklausa – zagregowany popyt – совокупный спрос – сукупний попит

07. Augant nedarbo lygiui:
- A auga valstybės išlaidos socialinėms išmokoms
 - B didėja vartotojų išlaidos
 - C gerėja verslo lūkesčiai⁴
 - D mažėja valstybės biudžeto deficitas
08. Kas yra visuminė pasiūla⁵?
- A Bendras prekių ir paslaugų kiekis, kurį šalies gamintojai gali pasiūlyti, esant tam tikram kainų lygiui
 - B Per metus šalyje parduotų galutinių prekių ir paslaugų vertė faktinėmis kainomis
 - C Šalies gamintojų per tam tikrą laikotarpį eksportuotų ir importuotų prekių vertė
 - D Visų šalies gamintojų per metus pagamintas prekių ir paslaugų kiekis
09. Valstybė, recesijos laikotarpiu mažindama mokesčius ir didindama išlaidas, siekia:
- A padidinti visuminę paklausą
 - B padidinti visuminę pasiūlą
 - C sumažinti infliaciją
 - D sumažinti valstybės skolą
10. Kai euras sustiprėja Norvegijos kronos atžvilgiu:
- A eksporto prekės ir paslaugos iš euro zonos šalių į Norvegiją tampa pigesnės
 - B importo prekės ir paslaugos iš Norvegijos į euro zonos šalis tampa pigesnės
 - C reikia daugiau eurų, norint nusipirkti 1 Norvegijos kroną
 - D reikia mažiau Norvegijos kronų, norint nusipirkti 1 eurą
11. Kuris teiginys tiksliausiai apibūdina šešėlinę ekonomiką⁶?
- A Ekonominė veikla, kai uždirbama mažiau kaip 5 proc. pelno
 - B Ekonominė veikla, kuria nesiikiama uždirbti pelno
 - C Ekonominė veikla, kuriai netaikomas pridėtinės vertės mokestis
 - D Ekonominė veikla, kuri nepatenka į oficialią statistiką
12. A šalies vyriausybė nustatė kvotą iš B šalies importuojamam sezamų aliejui. Kokią įtaką šis sprendimas turės iš B šalies importuojamo sezamų aliejaus kainai ir kiekiui A šalyje?
- A Kaina didės ir kiekis didės
 - B Kaina didės, o kiekis mažės
 - C Kaina mažės, o kiekis didės
 - D Kaina mažės ir kiekis mažės
13. Šalyje metinė infliacija 2022 m. buvo 6 proc., 2023 m. buvo 4 proc., o 2024 m. buvo 3,5 proc. Remiantis pateiktais duomenimis, galima teigti, kad šalyje 2022–2024 m. buvo stebima:
- A defliacija
 - B disinflacija
 - C hiperinflacija
 - D stagflacija

⁴ lūkestis – oczekiwanie – ожидание – очікування

⁵ pasiūla – podaż – предложение – пропозиція

⁶ šešėlinė ekonomika – gospodarka ciéniowa – тенева экономика – тіньова економіка

14. 2024 m. šalyje bendrosios investicijos sudarė 5 000 mlrd. Eur. Per metus gamybos priemonių nusidėvėjimas⁷ šalyje siekė 2 950 mlrd. Eur. Vadinasi, grynosios investicijos 2024 m. buvo:
- A 0 mlrd. Eur
 - B 2 050 mlrd. Eur
 - C 2 950 mlrd. Eur
 - D 7 950 mlrd. Eur
15. Kuri iš išvardytų sąskaitų nėra šalies mokėjimų balanso dalis?
- A Einamoji sąskaita
 - B Finansinė sąskaita
 - C Kapitalo sąskaita
 - D Refinansavimo sąskaita
16. Šalyje per pastaruosius penkerius metus senjorų ir šeimų, gyvenančių žemiau santykinio skurdo ribos, skaičius išaugo 3 proc. Siekdama mažinti santykinį skurdą, vyriausybė turėtų:
- A didinti socialines išmokas
 - B didinti verslo įmonių pelno mokestį
 - C mažinti akcizą degalams
 - D mažinti minimaliosios mėnesinės algos dydį
17. Šalies valiutos kursas yra laisvai kintantis. Vadinasi, šalies valiutos kursas:
- A keičiamas kartą per metus, atsižvelgiant į infliaciją
 - B kinta dėl valiutų paklausos ir pasiūlos svyravimų
 - C nustatomas centrinio banko ir gali svyruoti
 - D nustatomas Tarptautinio valiutos fondo
18. Jei šalyje nedarbo lygis yra lygus 12 proc., vadinasi:
- A bedarbis yra kas dvyliktas darbingo amžiaus šalies gyventojas
 - B bedarbis yra kas dvyliktas darbingo amžiaus šalies gyventojas, kuris neieško darbo
 - C bedarbis yra kas dvyliktas darbingo amžiaus šalies gyventojas, norintis ir galintis dirbti
 - D bedarbis yra kas dvyliktas šalies gyventojas
19. Ekonomikos nuosmukio fazei būdinga:
- A augantis bendrasis kainų lygis ir didėjantys atlyginimai
 - B augantis realusis BVP ir didėjantis užimtumas
 - C didėjančios vartojimo ir valstybės išlaidos
 - D mažėjantis realusis BVP ir augantis nedarbo lygis
20. Per pastarąjį dešimtmetį A šalies ekonominė plėtra vyko gerokai sparčiau negu B šalies. Kuris iš išvardytų veiksnių lėmė tokį skirtumą?
- A A šalis apribojo viešas kalbas apie valstybės politiką.
 - B A šalis įvedė ribojimus importuojamoms prekėms ir paslaugoms.
 - C A šalis naudojo daug iškastinio kuro elektros gamybai.
 - D A šalis nuosekliai didino išlaidas švietimui ir socialinei apsaugai.

⁷ nusidėvėjimas – amortyzacija – амортизация – знос

II DALIS

- 21.** Tarkime, kad X šalyje gaminami tik pieno produktai. Lentelėje pateikti duomenys apie 2024 m. pieno produktų gamyboje ir prekyboje dalyvaujančius subjektus ir jų sandorių kainas. Atlikite 21.1–21.8 užduotis.

Subjektas (sektorius)	Sandorio kaina (tūkst. Eur)
Pieno ūkiai	1 500
Pieno perdirbimo ir pieno produktų gamybos įmonės	2 250
Pieno produktų didmeninė prekyba	2 750
Pieno produktų mažmeninė prekyba	3 150

- 21.1.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, įvardykite metodą, pagal kurį galima apskaičiuoti šalies bendrąjį vidaus produktą⁸ (BVP).

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 21.2.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, apskaičiuokite X šalies 2024 m. nominalųjį BVP. Pateikite skaičiavimą.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 21.3.** Remdamiesi žiniomis, apskaičiuokite BVP defliatorių 2023 m., jei 2023 m. X šalies realusis BVP buvo 4 000 tūkst. eurų, o nominalusis BVP buvo 4 200 tūkst. eurų. Pateikite skaičiavimą.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 21.4.** Remdamiesi žiniomis, paaiškinkite, kuo skiriasi realusis BVP nuo nominaliojo BVP.

Juodraštis

.....

.....

.....

.....

(1 taškas)

⁸ bendrasis vidaus produktas – produkt krajowy brutto – валовой внутренний продукт – валовий внутрішній продукт

- 21.5.** Apskaičiuokite metinį 2024 m. ekonominio augimo tempą, jei 2023 m. X šalies realusis BVP buvo 4 000 tūkst. eurų, o 2024 m. realusis BVP buvo 3 500 tūkst. eurų. Atsakymų lape pateikite tik atsakymą, suapvalintą iki dešimtųjų⁹.

Juodraštis

(1 taškas)

- 21.6.** Remdamiesi žiniomis, paaiškinkite, kas yra ekonominis ciklas.

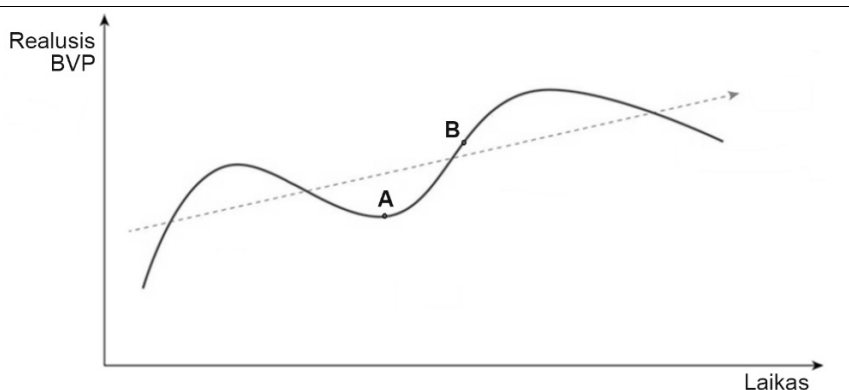
Juodraštis

(1 taškas)

- 21.7.** Įvardykite ekonominio ciklo fazę, jei X šalies ekonominio augimo tempai 2020 m. buvo 4,35 proc., 2021 m. buvo 4 proc., o 2022 m. buvo 3,15 proc. Pateiktoje diagramoje apibraukite raidę (A arba B), atitinkančią įvardytą ekonominio ciklo fazę.

Juodraštis

Ekonominio ciklo fazė

(2 taškai)

- 21.8.** Įvardykite po vieną monetarinės ir fiskalinės politikos priemonę, kuri galėtų būti įgyvendinta, esant ekonominei krizei.

Juodraštis

Monetarinės politikos priemonė

Fiskalinės politikos priemonė

(2 taškai)

⁹ suapvalintas iki dešimtųjų – zaokrąglony do części dziesiętnych – округлено до десятых – округлений до десятых

- 22.** 2024 m. X šalies vyriausybė nusprendė keisti gyventojų pajamų mokesčio¹⁰ (GPM) tarifus. Lentelėje pateikti duomenys apie 2023 m. ir 2024 m. gyventojų pajamų mokesčio tarifus. Atlikite 22.1–22.6 užduotis.

Metinės pajamos (Eur)	2023 m. GPM tarifai (proc.)	2024 m. GPM tarifai (proc.)
0–10 000	0	0
10 001–24 000	15	10
24 001– 45 000	25	20
45 001 ir daugiau	35	35

- 22.1.** Remdamiesi žiniomis, paaiškinkite, kas yra tiesioginiai mokesčiai.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 22.2.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, įvardykite mokesčių sistemą, kuri taikoma X šalyje. Atsakymą pagrįskite vienu argumentu.

Juodraštis

Mokesčių sistema
 Argumentas

(2 taškai)

- 22.3.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, apskaičiuokite, kiek GPM 2023 m. sumokėjo asmuo, kurio metinės pajamos buvo 25 000 eurų. Pateikite skaičiavimus ir atsakymą.

Juodraštis

GPM skaičiavimas:

Iš viso sumokėjo GPM 2023 m.:

(2 taškai)

- 22.4.** Remdamiesi žiniomis, apskaičiuokite asmens, kurio pajamos buvo 25 000 eurų, vidutinį gyventojų pajamų mokesčio tarifą, jeigu 2023 m. jis būtų sumokėjęs 5 000 eurų gyventojų pajamų mokesčio. Pateikite skaičiavimą.

Juodraštis

(1 taškas)

¹⁰ gyventojų pajamų mokestis – podatek dochodowy – подоходный налог – податок на доходи фізичних осіб

- 22.5.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, nurodykite dvi ekonomines priežastis, dėl kurių X šalies vyriausybė nusprendė keisti gyventojų pajamų mokesčio tarifus, ir pateikite po vieną argumentą.

Juodraštis

Priežastis

Argumentas

.....

.....

Priežastis

Argumentas

.....

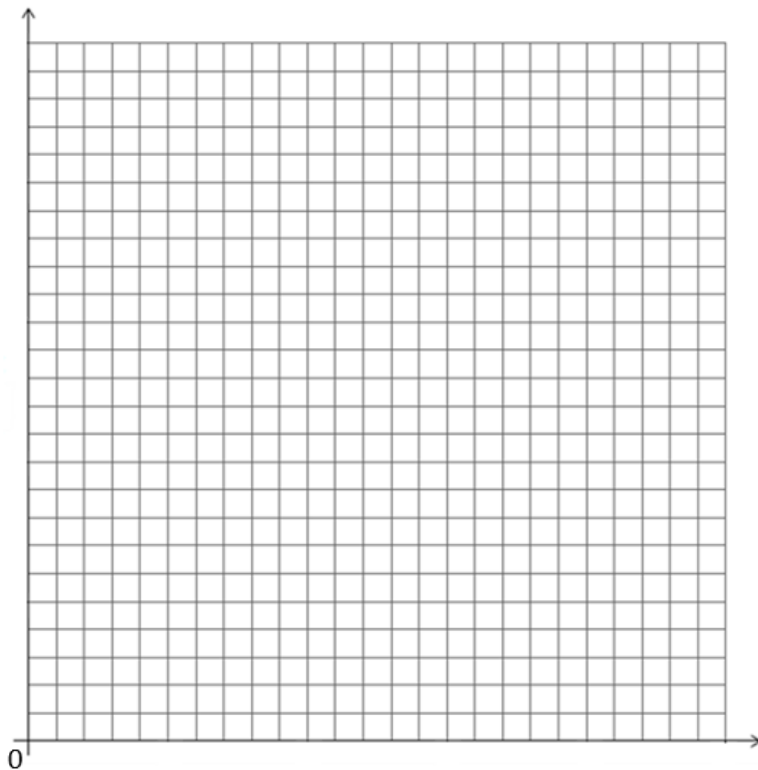
.....

.....

(4 taškai)

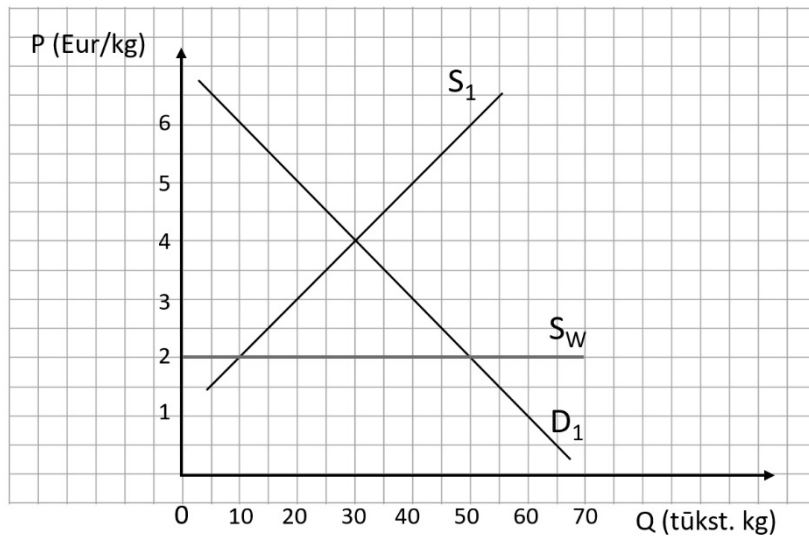
- 22.6.** Remdamiesi žiniomis, užrašykite koordinačių ašių pavadinimus, nubrėžkite visuminės paklausos (AD) ir ilgojo laikotarpio visuminės pasiūlos (LRAS) kreives ir naują kreivę, vaizduojančią gyventojų pajamų mokesčio sumažinimo poveikį X šalies ekonomikai, esant sąlygai *ceteris paribus*.

Juodraštis

(5 taškai)

- 23.** Grafike pateikta X šalies pomidorų paklausos kreivė (D_1), pasiūlos kreivė (S_1) ir pomidorų pasaulio pasiūlos kreivė (S_W). Atlikite 23.1–23.8 užduotis.

- 23.1.** Remdamiesi pateiktu grafiku, apskaičiuokite X šalies vartotojų išlaidas pomidorams, nevykstant tarptautinei prekybai. Atsakymų lape pateikite tik atsakymą.

Juodraštis

(1 taškas)

- 23.2.** Remdamiesi žiniomis, apibrėžkite, kas yra grynas eksportas.

Juodraštis

(1 taškas)

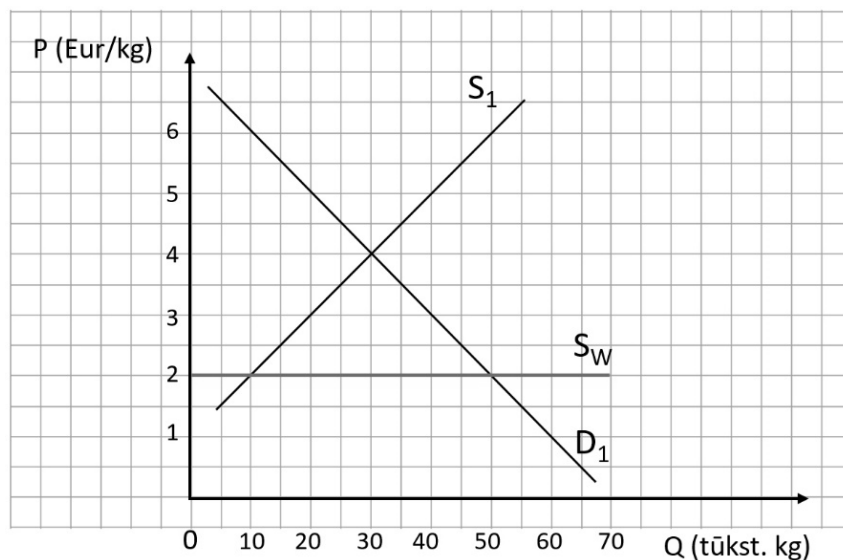
- 23.3.** Remdamiesi pateiktu grafiku, apskaičiuokite, kokį kiekį pomidorų importuos X šalis. Atsakymų lape pateikite tik atsakymą.

Juodraštis

(1 taškas)

- 23.4.** X šalies vyriausybė suteikė 1 Eur/kg subsidiją vietos pomidorų augintojams. Remdamiesi žiniomis, papildykite grafiką nauja pomidorų pasiūlos kreive ir pažymėkite ją S_2 .

Juodraštis

(1 taškas)

- 23.5.** Remdamiesi žiniomis, nustatykite, kokią kainą už kilogramą pomidorų mokės vietiniai vartotojai, suteikus subsidiją vietos gamintojams ir vykstant tarptautinei prekybai.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

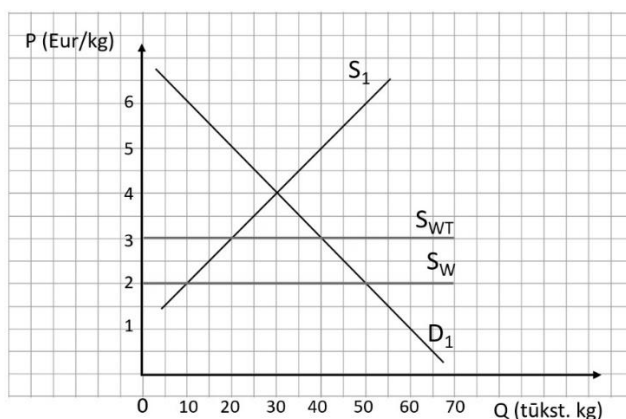
- 23.6.** Nurodykite, kuriam rinkos dalyviui naudinga vyriausybės suteikta subsidija.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 23.7.** X šalies vyriausybė įvedė muitą pomidorų importui. Remdamiesi pateiktu grafiku, apskaičiuokite X šalies gamintojų pajamas, įvedus muitą ir vykstant tarptautinei prekybai. Čia S_{WT} – pasaulio pomidorų pasiūlos kreivė, įvedus muitą. Atsakymų lape pateikite tik atsakymą.

Juodraštis

(1 taškas)

- 23.8.** Remdamiesi 23.7 užduotyje pateiktu grafiku, apskaičiuokite, kiek pajamų iš muito gavo valstybė. Atsakymų lape pateikite tik atsakymą.

Juodraštis

(1 taškas)

- 24.** Indijos valiuta yra rupija. 2025 m. vasario 15 d. duomenimis, 1 JAV doleris kainavo 85,51 Indijos rupijos, o už 1 eurą buvo galima įsigyti 1,08 JAV dolerio. Atlikite 24.1–24.4 užduotis.

- 24.1.** Remdamiesi žiniomis, apibrėžkite, kas yra valiuta ir valiutos kursas.

Juodraštis

Valiuta

 Valiutos kursas

(2 taškai)

- 24.2.** Remdamiesi užduotyje pateikta informacija, apskaičiuokite, kiek Indijos rupijų reikėtų sumokėti, norint įsigyti 60 eurų kainuojančias belaides ausines. Atsakymų lape pateikite skaičiavimą ir atsakymą, suapvalintą iki šimtųjų¹¹.

Juodraštis

(2 taškai)

- 24.3.** Tarkime, Federalinis rezervų bankas nusprendė padidinti palūkanų normas. Dėl to daugelis indėlininkų savo indėlius Indijos rupijomis iškeičia į JAV dolerius ir perkelia į JAV bankus. Kaip pasikeis Indijos rupijos vertė JAV dolerio atžvilgiu dėl tokio Federalinio rezervų banko veiksmo? Atsakymą pagrįskite vienu argumentu.

Juodraštis

Indijos rupijos vertės pasikeitimas

 Argumentas

(2 taškai)

¹¹ suapvalintas iki šimtųjų – zaokrąglony do części setnych – округлено до сотых – округлений до сотых

- 24.4.** Europos Sąjunga (ES) yra viena svarbiausių Indijos eksporto rinkų. Tarkime, Indijos rupija kaip valiuta silpnėja euro atžvilgiu. Kokį poveikį euro atžvilgiu silpnėjanti rupija turės Indijos eksportui į ES?

Juodraštis

.....
.....
.....

(1 taškas)

JUODRAŠTIS